

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigesimo-Octavo De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Quæ probatio requiratur pro sponsalium dissolutione. Pun. 32.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

Ad secundam eodem modo respondeo, sponsalia sub ea conditione fieri vt si aliquid eueniat, quod difficiliorem contractum reddat, possunt dissolui non vtcumque, sed per illius exceptionem, & obiectionem. Ad tertiam nego cum pluribus aliis Doctoribus, quos refert, & sequitur Sanch. d. disp. 68. n. 4. adulterum non posse exigere debitum ab innocente, dum sibi adulterium non obicitur; potest vtrique; quia in poenam fidei violata priuatur, quam poenam non incurrit, quoultque à Iudice condemnatur, vel à parte dictum clarè, & manifestè obicitur, & non leuibus indiciis ducta, vt bene Sanch. & Gutier. docent.

PUNCTVM XXXI.

Vtrum ad sponsalia dissoluenda Iudicis auctoritas necessaria sit?

- 1 Stante certa causa iure, & facto nulla requiritur auctoritas Iudicis ad dissoluenda sponsalia.
- 2 Ratione vitandi scandali aliquando requiritur.
- 3 Prudenter in aliquibus diocesibus statutum est, ne vlla sponsalia publica propria auctoritate dissoluantur.
- 4 Quid sit faciendum, cum sponsalia publica sunt, & causa dissolutionis secreta?

1. **C**ommunis, & vera resolutio est stante certa causa, iure, & facto dissoluenti sponsalia nullam Iudicis auctoritatem requirit, quia nullibi cauetur necessariam esse, & dissolvens iure proprio vitur. Aliquando tamen ratione vitandi scandali Iudicis auctoritas exigitur. Sic Syluest. verb. Sponsalia quaest. 11. Nauarr. cap. 22. num. 28. Sanch. disp. 69. num. 5. Gutier. cap. 35. num. 4. Valen. disp. 10. quaest. 2. part. 5. Rebell. lib. 4. quaest. 8. sect. 9. Basil. Ponce, lib. 1. 2. cap. 18. in fine. Notanter dixi stante certa causa iure & facto, certitudine, inquam morali, quæ ex fama, ex testibus, ex experientia habetur, quæque prudenter mouere potest ad iudicium, vt norauit Sanch. lib. 1. disp. 69. num. 9. & disp. 7. 72. & 73. Coninch. disp. 23. dub. 1. num. 82. Nam si solum dubia causa ex iure sit, eo quod satis exploratum non est esse sufficientem; vel ex facto, quia non tibi moraliter constat eam adesse, nequaquam poteris ab sponsalibus resiliere, quia nequis priuare alterum iure quæsito certo ob causam dubiam, sicuti aliis relatis docet Sanch. dicta disp. 69. num. 8. Gutier. cap. 35. num. 7.

2. Dixi aliquando ratione vitandi scandali Iudicis auctoritatem necessariam esse, quod solum contingere potest, quando sponsalia publica sunt, & causa dissolutionis secreta, nam si causa dissolutionis iure certa est, & facto publica, nullum scandalum iuste timere potest, vt bene Nauarr. c. 22. n. 28. Gregor. Lopez, leg. 8. f. 1. part. 4. verbo, mas en codar. Sanch. lib. 1. disp. 69. n. 4. Gutier. cap. 35. n. 5. Basil. Ponce, lib. 12. cap. 18. num. 8.

3. In aliquibus tamen diocesibus prudenter statutum est, ne vlla sponsalia publica propria auctoritate dissoluantur, sed interpellato Iudice: tum vt cautâ dissolutionis exactius inuestigetur, tum vt omnis suspicio mali remoueatur, quam consuetudinem teste Layman. c. 2. de sponsalib. in fine approbat D. Thom. in 4. disp. 27. quaest. 2. ar. 3. Richard. ibi artic. 3. quaest. 3. Paludan. quaest. 2. S. Anton. 3. part. tit. 1. capit. 18. §. 1.

4. Rogabis igitur, Quid in eo euentu facere debeas, si cum sunt sponsalia publica, causa dissolutionis secreta sit? Et idem est quoties compelleris promissis stare, & habes iustam causam resiliendi? Respondeo monere partem debes, & comminari publicationem defectus, quod si non acquiescat, deferre poteris ad iudicium defectum occultum, quia illa delatio est tui iuris defensio, vt bene probat aliis relatis Sanch. lib. 1. disp. 70. num. 2. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 10. 2. p. c. 2. num. 12. vers. queres. Basil. Ponce, lib. 12. c. 18. n. 8. Coninch. disputat. 23. dub. 11. num. 93. Rebell. lib. 4. quaest. 8. sect. 9. Testesque id crimen scientes reuelare tenentur, vt ius quod habes resiliendi obineas, sicuti docuit Coninch. & Sanch. loc. alleg.

Quod si crimen ita occultum sit, vt in iudicio probare non possis, vel quia nemini alteri notum est, vel esto alicui notum sit, recusat ferre testimonium, poteris eo casu propria auctoritate ab sponsalibus resiliere, quia obligatio repellendi Iudicem cessat: siquidem ea interpellatio tibi perniciosa esse potest, quippe ob defectum probationis cogi poteris stare sponsalibus, quibus non teneris, sicuti aduertit Sanch. lib. 1. disputat. 69. num. 7. Layman. lib. 5. tract. 10. 2. p. capit. 2. num. 12.

Vtrum si pars non te permittat resiliere, & à Iudice compellaris, cum hæc compulsio in re iniusta sit, falsæque præsumptioni nitatur, in foro conscientia non es obligatus parere, sed medijs omnibus subterfugere mandatum poteris.

Ad extremum aduerto Iudicem pro sponsalium dissolutione solum esse Ecclesiasticum Ordinarium, vel Delegatum, non Parochum, qui in foro externo iurisdictionem non ha-

bet, vt docuit Paludan. in 4. d. 27. quaest. 1. num. 38. Sanch. disp. 69. num. 10. Gutier. c. 35. in fine.

PUNCTVM XXXII.

Quæ probatio requiratur pro sponsalium dissolutione?

- 1 Ex triplici capite probatio desumitur.
- 2 Si vterque contrahens testetur adesse causam, Iudex sententiam pro dissolutione ferat. Et idem est, quando vnus qui optat matrimonium prædictam causam testatur.
- 3 Vnus testis iuratus sufficit ad impediendum matrimonium.
- 4 Explicatur prædictum dictum.
- 5 Si sponsalia sint iurata, negant plures vnicum testem dependentem ex certa scientia sufficere ad eorum dissolutionem.
- 6 Verus est oppositum. Et satis obiectio.
- 7 Fama à fide dignis orta præbet sufficientem causam dissoluenti sponsalia etiam iurata.
- 8 Quid dicendum, cum causa quæ allegatur non impedit matrimonium, sed concedit alteri ius resiliendi.

1. **E**X triplici capite desumi potest Probatio causæ pro sponsalibus dissoluentis requisita: Primò ex testimonio ipsorum contrahentium, Secundò ex aliorum dictis, Tertio ex fama. Deinde allegari potest causa ad sponsalia dissoluentia matrimonij contrahendi impeditua, vt si allegetur impedimentum consanguinitatis, affinitatis, cognationis, aut finium, vel allegetur causa, quæ matrimonium non impedit, sed ea postea licet contrahij potest, qualis est formatio, dos non soluta, & paupertas superueniens conjugia infirmitas, &c. His positis,

2. Si vterque contrahens testetur adesse causam dissoluenti sponsalia, optimè Iudex sententiam pro dissolutione ferre potest, quia esto causa vera non sit, sed ficta, eo dicto contrahentes sibi inuicem obligationem remittunt, & in sponsalium dissolutione consentiunt, vt dixit Menoch. lib. 2. de arbitrar. casu. 103. num. 2. Sanch. lib. 1. disp. 71. num. 2. Gutier. c. 36. num. 18. Coninch. disp. 23. dub. 11. num. 77. Mascard. de probation. concl. 103. num. 17. & 18. Quod idem est dicendum, quando prædictam causam adesse testatur vnus ex contrahentibus, qui matrimonium celebrare optat. Ex cap. attestaciones de desponsat. impuber. nam suo testimonio matrimonium recusat celebrari, quia reculatione iuncta cum dissensu alterius partis, vtraque pars ad dissoluentia sponsalia concurrunt, & consequenter ex vtriusque consensu dissoluentur, vt bene obseruauit Menoch. Mascard. Gutier. Sanch. & Coninch. locis allegatis. Secus esset si testatur impedimentum quod matrimonium renuit celebrare, non enim est illi credendum, cum sit confisio in sui fauorem, & in alterius præiudicium, sicuti dixerunt prædicti Doctores.

3. Si vero ex aliorum testimonio probatio sumenda sit, probandaque sit causa impediens matrimonium, vnus testis iuratus qui deponat se certo impedimentum scire sufficit, tametsi criminofus sit, suamque turpitudinem, reatus, nec fuerit citatus, sed à parte productus, vel ex generali mandato Parochi reuelandi impedimentum coactus, nec publicè, & parte citata testimonium ferat, sed clam, & absque nominis publicatione, nisi sponsalia essent iurata, quia ob firmitatem iuramenti obligationem exactius testimonium requiritur, ac proinde nomen testis coram partibus publicari debet, aliis ad prædicta sponsalia dissoluentia insufficientis iudicabitur, sicuti hæc omnia colliguntur ex capite super eo, el. 2. de Testibus, capite præterea el. 2. de sponsalib. & leg. 18. tit. 19. part. 4. & tradunt aliis relatis Mascard. de probat. contin. 103. d. num. 3. Sanch. lib. 1. disp. 71. a num. 2. Gutier. de matr. 36. d. n. 2. Coninch. disp. 23. dub. 11. n. 77. Etenim cum in præcedenti agatur de impediendo peccato, quod sponsi impediti committerent contrahendo contra Ecclesie prohibitionem, minor probatione ius contentum est. Neque obest, quod post matrimonium contractum ad illud dissoluentem, seu declarandum nullum, duo testes omni exceptione maiores requirantur. c. licet de Testibus. c. 1. de consanguinit. & affinit. nam illo ibi agatur de impediendo peccato, quod contrahentes committunt, si impediti à matrimonio in eo perseverarent, agitur simul de iure quæsito, seu possessio tollendo, & de dissoluenti vinculo, quod per se insolubile est. Quo casu mirum non est, quod vrgentes probationes requirantur.

4. Dixi testem debere esse iuratum, nam esto agatur de peccato vitando, agitur etiam de certij præiudicio, in quo nemini nisi iurato creditur, capite, tua de cohabit. clericor. & tradunt aliis relatis Couarua. 4. decret. al. 2. p. capit. 6. §. 10. numero 21. Sanchez, disputat. 7. c. numero 10. Gutier. lib. 1. canon. qq. capit. 11. numero 31. & de matr. cap. 36. numero 8. Item debet deponere de impedimento ex certa scientia, aliàs eius testimonium de auditu non sufficit. Tum quia non iurat fuisse impedimentum, sed audiuille. Tum quia eius testimonium non potest esse firmiter eo, quo impedi-

mentum audiuit, qui tamen de hoc impedimento non præfiteri iuramentum: sicuti rectè dixit Coninch. dicto dub. 11. num. 79. Sanchez. disp. 7. num. 10. Gutierrez. cap. 3. num. 9. Excipi tamen debet, nisi testator de impedimento consanguinitatis, vel affinitatis, nam eo casu si deponat se audiuisse saltem à duobus suis maioribus, distinguatque aperte gradus ab vtraque parte iuxta Textum in c. licet ex quadam de Testibus ei fides adhibetur: qui ea aperta gradus computato æquiualeat deponitioni certæ de impedimento, ob quam causam in dicto capite licet requiruntur duo testes de audita consanguinitate deponentes; quia agebatur de matrimonio contracto dissoluentem, pro cuius dissolutione duo testes necessarij sunt. Cum ergo pro sponsalium dissolutione vnicus sufficiat, si hic deponat de audita consanguinitate distinguens aperte gradus ab vtraque parte plenam probationem consequitur. Secundum contra Couaruu. 4. decret. 2. part. cap. 7. §. 10. num. 2. Gutierrez. canon. 99. lib. 1. c. 11. num. 34 & de matr. c. 36. num. 10. Sanchez. lib. 1. disp. 7. num. 11. Malcard. d. conclus. 103. §. 5. num. 10. & alios. Denique deponens debet esse persona honesta, non verò vilis; hæc enim neque ad denunciam admitteri, nisi factum ita clandestinum sit, ut alter non possit probari, Argum. Textus cum Glossa cap. cum dilecti de electione. c. præterea, de Testibus: cui testimonio quantum deferri debeat. Iudicis arbitrio remittendum est, ut latè tradit Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 90. Et notatur Sanchez. d. disp. 7. num. 12. Gutierrez. d. cap. 3. num. 12.

5. Difficilis autem non leuis est. An si sponsalia iurata fuerint sufficiat vnicus testis deponens ex certa scientia de impedimento? Negant Gloss. cap. super eo de consanguinit. Et affinit. verbo fama & c. præterea el. 2. de sponsal. verbo, nisi. Gregor. Lopez. leg. 18. tit. 9. part. 1. verbo iura. Paludan. in 4. d. 27. quest. 1. m. 3. casu 9. num. 27. & alij relati à Sanchez. & Gutierrez. statim referendis. Mouentur tamen ex dicto capite præterea, vbi dicitur vnicus testimonium sufficere ad dissoluenda sponsalia, nisi sint iurata. Tum ex dicta leg. 18. ibi: [mas si tal desposorio como sobredicho es fuele firmado por iura, no feria creido en su cabo ninguno de los sobredichos.] Tum ex cap. cum in tua 27. de sponsalib. ibi: vltra testem fama requiritur, eo quòd illa sponsalia iurata erant. Tum ex ratione, quia ideo vnicus testis deponens de impedimento sufficit ad sponsalia non iurata dissoluenda, quia agitur de peccato sponsoi virando, quod maximè fauorabile esse debet; at cum sponsalia iurata sunt, agitur de impedienda iuramenti obseruatione, ergo hæc obseruatio, vt potè certò debita omittenda non est ob impedimentum incertum, nec plenè probatum.

6. Nilominus verus, & probabilis est sufficere vnicum testem integrum de causa impedientia matrimonij deponentem. Si alij relatis docent Couaruu. 4. decret. 2. part. c. 7. §. 10. num. 2. Malcard. de probat. concl. 103. §. 10. Sanchez. d. disp. 7. num. 8. Gutierrez. de matr. cap. 3. num. 7. Mouentur quia probatio famæ de impedimento sufficiens est ad sponsalia etiam iurata dissoluenda, vt deciditur capite super eo de consanguinit. Et affinit. Sed vnus testis integer æquè, imò efficacius ac fama probat, vt est in confesso apud omnes, & vt videre est in Malcard. de probationibus concl. 753. Sanchez. lib. 2. de matr. disp. 45. numero 27. Ergo, &c. Deinde in capite super eo de testibus expressè dicitur vnicus testimonium sufficere ad dissoluenda sponsalia, neque restringitur decisio ad sponsalia non iurata. Ergo non est à nobis restringenda, præcipuè cum ad eam pro contraria parte non vigeant.

Nam testis, cuius mentio fit in cap. præterea non erat omnimodò exceptio maior, quia nomine non publicato deponens, allegabatque turpitudinem suam, cum tamen ad dissoluenda sponsalia iurata nomen testis coram partibus publicandum esset. Idem dici potest ad leg. 18. testis enim ibi ad ductus consanguineus est contrahentis, & ob eam causam adactus sponsalia iurata non plenè probat. Testis verò relatus in cap. cum in tua non deposuit, sed solum denunciavit impedimentum, ideòq; mitum non est, quòd vltra eius denunciationem fama impedimenti probata requiratur, vt bene ex Alexand. de Neuo ibi num. 9. notatur Sanchez. d. disp. 7. num. 14. Gutierrez. cap. 3. num. 13. Ad rationem autem respondeo, siue sponsalia iurata sint, siue non, semper agi de vitando peccato sponsoi, ne impediti matrimonium contrahant, neque sibi agitur de impedienda iuramenti obseruatione, sicuti nec de impediendo iure alterius quaesito, quia stante ea probatione de impedimento, obseruatio iuramenti, & ius sponsoi sibi quaesitum cessat.

7. Tertio ex fama à fide dignis orta sumitur sufficiens probatio ad sponsalia etiam iurata dissoluenda, vt deciditur, super eo de consanguinit. Et affinit. Et tradunt aduersus Paludan. ex communi sententia Couaruu. 4. decret. 2. part. c. 7. §. 10. num. 2. Sanchez. d. disp. 7. num. 14. Gutierrez. de matr. c. 3. num. 13. Vt autem fama probet debet esse allegata, & probata, quia Iudex non a iure iudicare potest. Quare non credo quòd ait Sanchez d. disp. 7. num. 15. sufficere esse impedimentum notorium, nisi esse notorium probetur, aliàs Iudex sententiam ferret ex priuata noticia, & non publica, vt bene notatur Gutierrez. num. 14. Iudex autem priuata famæ noticia ductus poterit per ipsam

Err. de Castro. Sum. Mor. Part. V.

de plano, & absque ordine vllbi iudiciario, & absque vlla participatione de impedimento inquirere, sicuti alijs relatis dixerunt Sanchez d. disp. 7. numero 5. Gutierrez. cap. 3. num. 14. Et licet Sanchez probauerint in hæc speeie opus non esse, vt testes iurent, rectius Gutierrez. Affirmauit id necessarium esse, eo quòd testis non iurato in præiudicium tertij credi non debet, vt Superius diximus, & docuit ipse Sanchez. num. 10. Deinde debet esse forma non infirmata alijs clarioribus probationibus contrarijs ex Textu, in c. cum in tua de sponsalibus & ibi Gloss. verbo, famam. Malcard. d. concl. 1035. num. 14. Sanchez d. disp. 7. num. 16. Gutierrez. cap. 3. num. 15. Infirmitur autem prædicta fama consanguineorum iuramento ex dicto capite cum in tua, & ibi Abbas, & Alexand. de Neuo. Sanchez. num. 17. & Gutierrez. supra num. 15. imò & ipsorum contrahentium iurantium se non esse consanguineos, arbitrioque Iudicis relinquuntur quantum huc iuramentum deferendum sit, vt ex Malcard. num. 16. Sanchez. & Gutierrez. loc. cit. constat.

Et licet Anton. cap. super eo de eo qui cognouit consanguinitatem. n. 7. & ibi Præposit. num. 4. censent iuramentum sufficere ad impediendum matrimonium, verius tamen insufficientem esse, vt colligitur ex capite super eo. Tantum enim famæ, quæ est acclamatio, seu opinio maioris partis vicinæ, in qua ad minus habitant decem conceditur hæc potestas, vt virtute illius dissolui sponsalia possint; non autem rumor, qui est opinio minoris partis, vt ex Gloss. Cardin. Alexand. de Neuo docuit Sanchez d. disp. 7. in fine, numero 18. Gutierrez. d. cap. 3. num. 16.

8. Hucusque loquuti sumus de probatione causa impedientis matrimonium; ac si causa quæ ad sponsalium dissolutionem allegatur, matrimonij impedita non est, sed solum concedit alteri ius resiliendi, esto Paludan. in 4. d. disp. 27. quest. 1. art. 3. casu 1. num. 17. existimet vnicum testem, vel famam iuxta supra dicta satis esse, vt Iudex sponsalia dissoluat, mentò contrarium docet Sanchez. lib. 1. disp. 7. num. 7. Gutierrez. cap. 3. num. 17. Coninch. dub. 11. conclus. 4. num. 8. Layman. lib. 5. tract. 10. 1. part. cap. 2. num. 12. vers. Dico 3. eo quòd in dicto euentu non agitur de peccato vitando, ob cuius rationem concessum est in dicto cap. super eo, & cap. præterea, quòd vnus testis, vel fama sufficiant. Sed tractatur de solo tertij præiudicio, vbi necessarij sunt duo testes, sicut in omnibus alijs casibus ex leg. vt iurifurandi, Cod. de testibus cap. licet ex quadam, cap. veniens cap. in omni negotio de Testibus Excipit tamen Layman. dicto num. 12. nisi timeantur infelices exitus, & scandala ex tali matrimonio, quia eo casu vnus testimonium sufficiens esset, sed est frustranea exceptio, nam stante eo timore probabilis sponsalia dissolui possent nulla alia causa comprobata. Illud verò certum esse debet pro foro conscientie ad dissoluenda sponsalia vnicum testem fide dignum etiam non iuratum sufficere, quia ex vi illius testimonij probabiliter, & prudenter iudicare potes impedimentum adesse, vti dixit Sanchez. d. disp. 7. num. 2. Gutierrez. cap. 3. num. 17.

PUNCTVM XXXIII.

An pars iuste ab sponsalibus resiliens ob ingressum religionis, vel ob aliud impedimentum inculpabile teneatur comparti soluere expensas, si quas in parandis nuptiis fecit?

- 1. Affirmant plures.
- 2. Verius est nullam esse obligationem iuste resilienti.

1. Affirmant Gutierrez. lib. 2. canon. 99. cap. 22. à num. 19. & de matr. cap. 78. num. 3. Henric. lib. 12. de matrim. cap. 10. in fine. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 10. 1. part. cap. 2. num. 9. ducti ex eo quòd contrahentes tacite obligentur se seruare indemnes casu quo absque culpa sponsalia soluuntur, Argum. Textus in leg. si pecuniam 5. ff. de conditione causa data: vbi dans pecuniam alicui vt iret Capuam altero nondum profecto pœnitere potest, ita tamen vt profecturo soluat expensas, si quas fecit, neque enim æquum erat, vt profecturus damnum pateretur, cum nullum ex dissolutione contractus commodum reportaret, potius enim illud damnum pati debebat qui ob sui commodum contractum dissoluit. Ergo soluens sponsalia absque alterius culpa, alterum indemnem seruare debet.

2. Cæterum etsi hæc sententia satis probabilis sit, probabilior est existimo affirmantem nullam iuste resilienti obligationem esse soluendi expensas ab alio factas, quam tenet Petr. de Ledesm. de matr. quest. 47. art. 1. dub. 2. Sanchez. lib. 5. de matr. disp. 5. numero 3. eo quòd nullo iure cautum sit sic resilientem obligatum esse ad prædictas expensas: nam lex si pecuniam id non probat, nam dans pecuniam profecturo Capuam ideo obligatur seruare indemnem profecturum, si ante profectorem pœnitent, quia ipse pœnitere potest, non tamen profecturus, & cum sit inæqualis

E 3 condi